

Reprezentatívnosť európskych sociálnych partnerov: elektroenergetika

Zhrnutie

Úvod

Cieľom tejto štúdie je poskytnúť potrebné informácie, aby sa podnietil odvetvový sociálny dialóg v elektroenergetike. Cieľom série štúdií Európskeho monitorovacieho strediska tripartitných vzťahov (EIRO) o reprezentatívnosti, ktorá sa uskutočnila na žiadosť Európskej komisie, je určiť reprezentatívne združenia sociálnych partnerov, s ktorými sa má konzultovať podľa ustanovení Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). V štúdiu sa preto určujú relevantní národní sociálni partneri v elektroenergetike pomocou prístupu zhora nadol (s uvedením členov patriacich do európskych združení) a prístupu zdola nahor prostredníctvom národných korešpondentov z Európskeho monitorovacieho strediska tripartitných vzťahov (EIRO).

Účinnosť európskeho sociálneho dialógu závisí od reprezentatívnosti relevantných národných subjektov odvetvia – európskeho sociálneho dialógu sa môžu zúčastňovať len dostatočne reprezentatívne združenia.

Národné združenie sa považuje za relevantné odvetvové záujmové združenie, ak spĺňa tieto kritériá: a) predmet činnosti združenia sa týka odvetvia; b) združenie je buď riadne zahrnuté do odvetvového kolektívneho vyjednávania a/alebo je členom akéhokoľvek relevantného európskeho záujmového združenia.

Európske združenie sa považuje za relevantné odvetvové záujmové združenie, ak je na zozname záujmových organizácií Komisie, s ktorými sa má konzultovať v mene odvetvia podľa článku 154 ZFEÚ a/alebo sa zúčastňuje na odvetvovom európskom sociálnom dialógu a/alebo požiadalo o konzultácie podľa článku 154.

Vymedzenie odvetvia

Na účely tejto štúdie je odvetvie elektroenergetiky vymedzené z hľadiska štatistickej klasifikácie ekonomických činností v Európskej únii (NACE) (rev. 2), aby sa zabezpečila nadnárodná porovnateľnosť zistení. Konkrétnejšie je toto odvetvie vymedzené NACE

kódom 35.1 (výroba, prenos a rozvod elektrickej energie).

Ekonomické súvislosti

Charakteristika zamestnanosti

Podľa správy Európskej komisie z roku 2010 je v odvetví elektroenergetiky v Európe zamestnaných viac ako 800 000 ľudí. Väčšina pracujúcich v elektroenergetike má štatút zamestnanca a prevažuje práca na plný pracovný čas. Približne 78 % z pracujúcich tvoria muži a 69 % pracovnej sily má nízky alebo stredný stupeň vzdelania. Veľkosť podnikov sa medzi krajinami výrazne líši. V niektorých krajinách prevažuje jedna alebo niekoľko veľkých spoločností, zatiaľ čo v iných plnia významnú úlohu menšie spoločnosti.

Najnovší vývoj

V elektroenergetike dochádza k reštrukturalizácii od druhej polovice 90. rokov dvadsiateho storočia, ktorú vyvolala liberalizácia sieťových odvetví v EÚ. Prvé kroky smerujúce k reštrukturalizácii sa podnikli smernicou z roku 1996 (96/92/ES), potom nasledovali ďalšie opatrenia v roku 2003 a ustanovenia o úplnej liberalizácii trhu nadobudli účinnosť v roku 2007 a týkali sa aj domácich koncových používateľov. Najdôležitejšie nedávne európske iniciatívy v oblasti transformácie odvetvia elektroenergetiky sú iniciatívy zahrnuté v tzv. treťom balíku z roku 2009 na rozvoj a ďalšie posilnenie vnútorného trhu s elektrinou a plynom, ako aj stratégia na podporu obnoviteľných zdrojov energie zavedená v roku 2001.

Právne predpisy boli výslovne orientované v prospech zákazníkov a na podporu zamestnanosti v odvetviach, ktoré vo veľkej miere závisia od využívania energie, a to nižšími cenami generovanými väčšou hospodárskou súťažou. Zároveň existovali obavy, že by väčšia hospodárska súťaž viedla k úbytku pracovných miest a horším pracovným podmienkam v energetických podnikoch. Okrem toho si záväzok EÚ znížiť emisie skleníkových

plynov o 20 % vyžaduje zásadnú technologickú zmenu a vytvára tlak na pracovníkov, pokiaľ ide o potreby v oblasti zručností.

Technologické zmeny, ako je prechod na generovanie elektrickej energie s nižším využívaním pracovnej sily a rastúci význam niekoľkých medzinárodných lídrov na trhu, expanzia do zahraničia, (a trend konsolidácie medzi menšími samosprávnymi verejnými službami) takisto viedli k dramatickým poklesom zamestnanosti.

Zastupovanie záujmov na vnútroštátnej úrovni

Odborové zväzy

Počet aktívnych členov odborových zväzov sa v rámci Európy výrazne líši od 2 061 198 členov (Ver.di v Nemecku) len po niekoľko desiatok SYVAIK na Cypre. Tieto významné odchýlky odrážajú rozdiely veľkosti hospodárstva a komplexnosti členskej základne, a nie schopnosť náboru členov.

Celkovo bolo zistených 113 odvetvových odborových zväzov, ktoré spĺňajú kritériá na zaradenie do štúdie o reprezentatívosti, v čom sa odráža pluralistický systém. Len jeden odvetvový zväz je zaznamenaný v dvoch krajinách (Grécko a Lotyšsko), dva v siedmich krajinách a tri zväzy boli zistené v dvoch krajinách. V 16 krajinách sa však zaznamenali štyri odvetvové zväzy alebo viac, čo svedčí o fragmentovanom prostredí. V 21 z 25 krajín, ktoré majú viac ako jeden odvetvový odborový zväz, sa ich základňa prekrýva so základňou všetkých ostatných alebo ich väčšina.

Organizácie zamestnávateľov

Celkovo bolo zistených 48 odvetvových organizácií zamestnávateľov. Všetky tieto organizácie okrem VAEU v Nemecku sú členmi EURELECTRIC (VAEU je zahrnutá v štúdii, pretože uzatvára kolektívne dohody prostredníctvom svojich regionálnych členských združení). Tri z týchto organizácií sú spoločnosti, nie združenia zamestnávateľov (EAC na Cypre, ΔEH PPC v Grécku a Enemalta na Malte). Keďže v týchto krajinách je v rukách uvedených spoločností najvyšší podiel odvetvia elektroenergetiky, sú zapojené do kolektívneho vyjednávania a sú členmi európskeho sociálneho partnera EURELECTRIC, nazeralo sa na ne ako na združenia zamestnávateľov.

V prípade zamestnávateľov prevláda menej fragmentovaný systém. V 15 krajinách je len jedna organizácia zamestnávateľov, dve organizácie zamestnávateľov sú v siedmich krajinách, tri v dvoch krajinách a štyri v troch krajinách. V siedmich krajinách (Estónsko, Španielsko, Litva, Lotyšsko, Poľsko, Portugalsko a Spojené kráľovstvo) nie je žiadne z odvetvových združení zamestnávateľov zahrnutých v štúdii stranou v kolektívnom

vyjednávaní. V Nemecku, Dánsku, Grécku, Maďarsku, Írsku, Taliansku, Holandsku a Poľsku najmenej jedna zo zahrnutých organizácií zamestnávateľov nie je zapojená do kolektívneho vyjednávania. Všeobecne sa môžu obchodné organizácie zaoberať aj inými záujmami okrem tých, ktoré súvisia s pracovnoprávnymi vzťahmi.

Podľa uvedených výberových kritérií sú do štúdie zahrnuté všetky národné organizácie, ktoré sú členmi EURELECTRIC, združenia zamestnávateľov na úrovni EÚ, bez ohľadu na to, či sú zapojené do kolektívneho vyjednávania.

Kolektívne vyjednávanie

Záväznosť kolektívnych zmlúv je v elektroenergetike pomerne vysoká. Približne 18 z 22 krajín s dostupnými údajmi zaznamenáva záväznosť kolektívnych zmlúv, ktorá presahuje 70 %. Ostatné krajiny s dostupnými informáciami zaznamenávajú mieru záväznosti kolektívnych zmlúv v rozmedzí 40 % až 60 %.

Zastupovanie záujmov na európskej úrovni

Organizácie v elektroenergetike, ktoré Európska komisia uvádza v zozname sociálnych partnerov, s ktorými treba viesť konzultácie podľa článku 154 ZFEÚ, sú IndustriALL a EPSU (Európska federácia odborových organizácií verejnej správy) zastupujúce zamestnancov a EURELECTRIC zastupujúca zamestnávateľov.

IndustriALL má 44 priamych členov (39 % odborových organizácií identifikovaných v štúdii) v 24 členských štátoch a 43 z nich sa zúčastňuje odvetvového kolektívneho vyjednávania. EPSU má 49 priamych členov (44 % odborových organizácií identifikovaných v štúdii) v 24 členských štátoch, z ktorých 48 sa zúčastňuje odvetvového kolektívneho vyjednávania. EURELECTRIC má 30 priamych členov (62 % organizácií zamestnávateľov identifikovaných v štúdii) v 27 členských štátoch, z ktorých 11 sa zúčastňuje odvetvového kolektívneho vyjednávania.

Záver

Z analýz s prístupom zhora nadol a zdola nahor v odvetví elektroenergetiky v 27 krajinách, ktoré boli predmetom štúdie, vyplýva, že IndustriALL a EPSU za zamestnancov a EURELECTRIC za zamestnávateľov by sa mali považovať za najvýznamnejších zástupcov zamestnávateľov a zamestnancov v rámci celej EÚ v elektroenergetike.

Ďalšie informácie

Správa „Representativeness of the European social partner organisations: Electricity sector“ (Reprezentatívnosť európskych sociálnych partnerov: elektroenergetika) sa nachádza na stránke <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/ TN1305028S /index.htm>

Ak potrebujete viac informácií, obráťte sa na Camillu Galli da Binovu, úradníčku pre informácie, na adrese gdb@eurofound.europa.eu